

NÁŠ DOMOV

Ročník 24 / 2007

Číslo 3 – 4 / 86-87

Náš úvodník

O LÁSKE (A O TOM DRUHOM)

O všeličom sme v úvodníkoch na stránkach Nášho domova písali, ale o láske nie.

Okolo seba vidíme, že u nás ľudia predsa len žijú v akomsi porozumení a vzájomnej úcte. Ako by udržiavali tradície staroslovenských predkov ešte z pohanských čias, zakotvené v ich pôvodnom náboženstve, o ktorom sme písali v 80. čísle Nášho domova v roku 2006 (čo by neškodilo znova si prečítať) a ako-tak sa držali myšlienky Kristovho odkazu Milujte sa navzájom.

Ak sa u starých Slovincov vyskytovalo zlo, dokázali ho odsúdiť a zločinca vyhnúť zo svojej občiny, čo bol preň najvyšší trest. Kam sa mohol uchýliť? Vtedy mu začalo skutočné peklo! Preto, či chcel, alebo nechcel, musel dodržiavať zásady spolunažívania.

Podobne to bolo u starých kresťanov, aj keď zločinca z dediny nevyhnali.

Aj napriek tomu u nás vždy boli a aj budú ľudia pochybných morálky. Ostatní o nich dobre vedeli, dávali si na nich pozor a nijako zvlášť sa im v živote medzi nimi nedarilo sa. Do istej miery je to tak aj dnes.

Isteže je to tak aj na celom Slovensku.

No, keď si zapneme televíziu, najmä komerčné stanice, zrazu zistíme, že to tak nie je. Správy sa hemžia informáciami o vrahoch, zlodějoch, podvodníkoch, šialencoch na cestách, vlastizradcoch v politike, o nešťasti. S chuťou predstavujú nenávisť a škriepky vo vrcholnej politike, ako by sme vo voľbách do nej vybrali samých grázlov. Prečo si novinári vyberajú tie najhoršie a netypické stránky života našej slovenskej spoločnosti? Je to odraz arogantnosti našich novinárov a komentátorov? Alebo sú takí dobrí a chcú pranierovať zlo? V konečnom dôsledku však vytvárajú dojem, že naša spoločnosť je v rozklade, čo nemusí byť pravda.

Zriedka počujeme o tom dobrom, čo sa tu vykonalo, ako sa vo virvare doby dostávajú aj úspechy, vyrastajú talenty a objavuje sa genialita najmä u mladých, ktorí sa na rozdiel od primitívnej svoloče, krčmových povaľáčov a narkomanov prebudili k životu, majú ho radi a ohromujú svet.

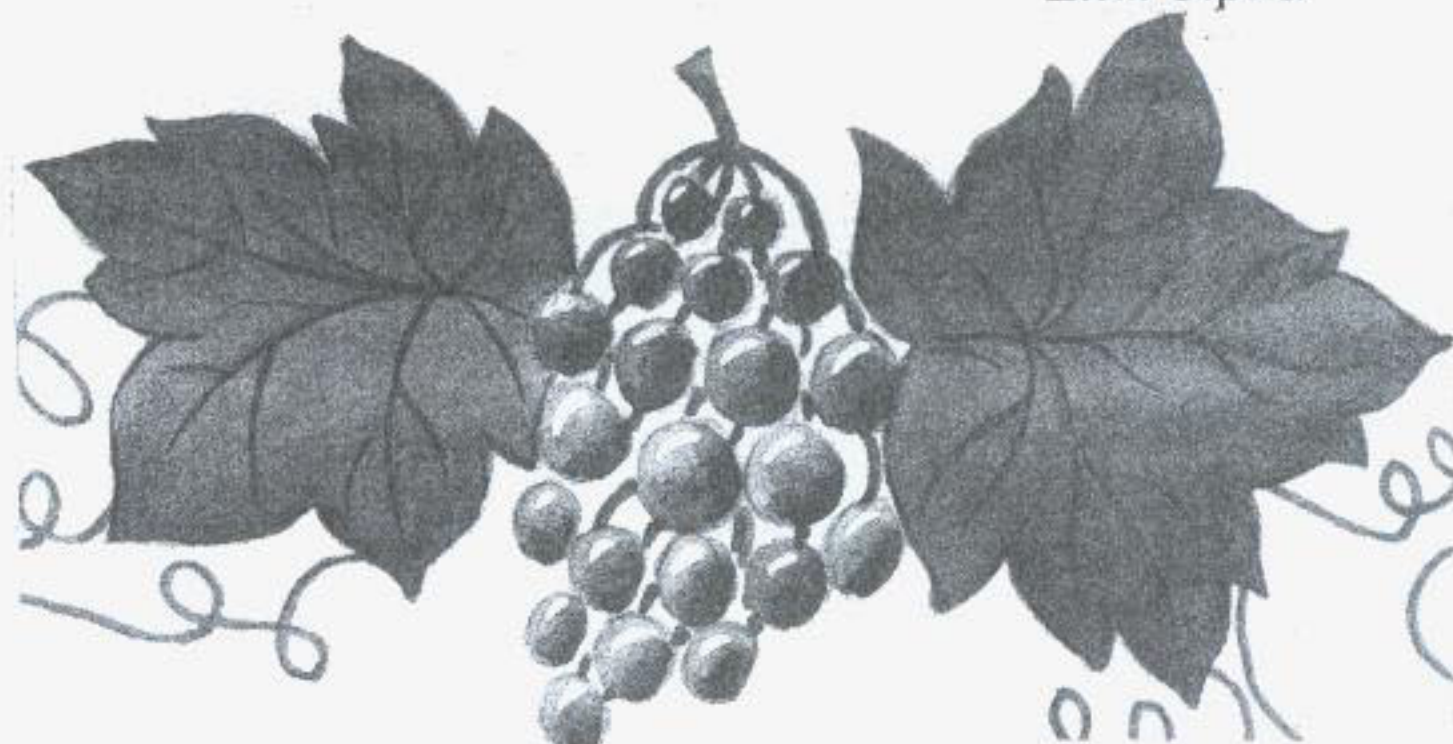
V niektorých našich novinách sa objavujú oplzlé reklamné obrázky, primitívne reportáže. Platia v ich redakciách aspoň minimálne etické princípy? Nevedia, že tým urážajú vysoko kultúrny slovenský národ? Niektorí novinári mi pripomínajú bylinkára, ktorý vyberá z množstva rastlín len jedovaté, aby z nich vyexcerpoval jed, ktorý potom podáva v krásnom pohári, dokonca s úsmevom!

Ale keď s triezvym rozumom posúdime život našej obce i krajiny uznáme, že drvivá väčšina udržiava tradície

vzájomnej lásky, porozumenia, tvorivej aktivity a to, čo nám niekedy núkajú pekne upravené a navonok milé hlásateľky ako informácie „zhora“, sú informácie o balaste, odpade nášho národa. V nás ešte stále žije tvorivosť, nádej a viera v lepšiu budúcnosť. Ešte vždy sú aktuálne Kristove myšlienky, že láska a dobro v živote majú zmysel.

Práve túto nádej a lásku Vám chceme v tento čas Vianoc a čas vstupu do nového roku popriať!

Emil Šípka

ZO SPOMIENOK NA 2. SVETOVÚ VOJNU U NÁS VIANOČNÁ POĽOVAČKA

Po potlačení SNP sa veľká časť partizánov utiahla do lesov, lebo mestá a dediny boli obsadené Nemcami.

V tom čase nastala tuhá zima. Napadlo mimoriadne veľa snehu.

Moja partizánska skupina, asi 15 ľudí, sa tiesnila v malej poľovníckej chatke pod Čiernym Kameňom nad Revúcami. Revúce a na Turieckej strane Gaderská dolina boli obsadené SS jednotkami.

Nemci o nás vedeli, veď cez riedky bukový les nás dobre videli. Tak ako aj my ich. Pozorovali sme každý ich krok v dedine. Neodvažovali sa ísť proti nám. Veď sa ani nedalo hlbokým snehom, kde bolo vidieť každý ich pohyb. V snahe nepozorovanie sa k nám priblížiť. Mali sme dosť zbraní, ale jedla poskromne: trochu múky, kukurice, zemiakov. Na strome visela napuchnutá koža z kravy, konzervovaná zimou. To sme varili.

Blížili sa Vianoce a ja som veľmi túžil pozrieť svojich rodičov v horárni na Píle, poniže Liptovskej Osady. Poprosil som veliteľa, kpt. Makarenka a dovolil mi na pár dní ísť domov. Ba dal mi sprievodcu, Vlada Hložku.

Tak sme sa vydali na namáhavú a nebezpečnú púť. Sedlami v 2-metrovom snehu sme sa brodili a až k večeru sme došli do rozpadnutej chaty po Rakytovom, kde sme prespali a cez Okružlu, dolinu Teplô a Skalnô, cez Príslop sme k večeru 23. decembra 1944 (bol to deň mojich narodenín) opatrne došli k horárni. Otec práve bol v drevárni. Keď nás zbadal, tak sa zľakol, že sa pošmykol a padol a triesky sa rozleteli po snehu. Mama a dvaja bratanci, Jožo a Marián Šušemý, bývali u nás a vybehli von. V pitvore sme sa zoblíkli do naha, trochu sa omyli a dostali sme čisté prádlo. Zavšivavené veci mama vyhodila von.

Radostným slzám a rozprávaniu nebolo konca. Na druhý deň (24. decembra) prišiel pred obedom k nám poľský Edmund Tóth. Privítali sme sa a vraví otcovi: „Jozef, zle je! Velitelia SS z Ružomberka sa ohlásili, že im musíme v Liptovskej Osade usporiadať (pre Nemcov) tradičnú poľovačku. Tomuto rozkazu sa nedalo vyhnúť!“

Otec a Tóth začali poľovačku organizovať. Ťažko bolo zohnať dosť honelníkov a strelcov. Nikto nechcel mať s Nemcami nič spoločného! Ale predsa sa len podarilo dať zopár strelcov a honelníkov dohromady.

Pamätám sa. 26. decembra na dvore poľesia sme čakali asi 5-6 strelci (otec, Tóth, Sila, Švitko a ja), niekoľko honelníkov (napr. obaja Šušerenovci, Husarčík, Frólo Nedík, Gregor Srpoň a 5-6 ďalších). Tiež stál Jano Vrabec-Vlnieška pripravený pri saniach so zapriahnutým koníkom.

Počuli sme hukot auta. Na dvore pristáli dve vojenské autá. Z nich vystúpili vymuštrovaní SS dôstojníci. Nastala ceremónia predstavovania, povely a pohli sme sa smerom pred Teplô.

Mňa predstavili ako študenta medicíny. Nemci ma dali medzi seba a hneď ma titulovali „her doktor“. Pohli sme sa. Ja som už dosť dobre hovoril po nemecky, tak sme spolu diskutovali, že ako a kde študujem a podobne. Bože, dodnes nemôžem zabudnúť na moje (a iste aj nás ostatných) pocity v tejto nezmyselnej tragicko-komedianskej situácii. Veď stačilo, aby som nabitú flintu (otcov Manlicher) obrátil a Nemcov zastrelil. Ale! Veď by boli Nemci vypálili celú dedinu! Tak sme došli k Zarsanej skalke, pred Hlobičky. Tam nás poľsný Tóth rozostavil. Ja som stál v zátoke Revúčanky. Na ceste a ďalej v lese stáli Nemci. Ďalší strelci stáli vyššie v lese.

Za chvíľu sme už počuli výkriky a búchanie honelníkov, ktorí začali hnať od Ramžovej po stromoch. Vtom praskot a do Revúčanky skočila jelenica. Rovno predo mňa! Strelil som a jelenica padla a ostala ležať vo vode. Doposiaľ mi je do plaču, keď si na túto scénu pomyslím. A bol koniec poľovačky!

Honelníci a strelci sme sa zišli, zoradili na ceste, kde čakal Janko Vlnieška s jeho záprahom. Chceli jelenicu naložiť a dať sa na cestu. Ale kdeže! Nemci rozkázali jelenicu dať na cestu. Ja som si musel na ňu ľahnúť. Oni ma v krvi namočenými ratolesťami „pokropili“, pri tom mrmlali akúsi krátku nemeckú básničku a len potom sme jelenicu naložili a pohli sa do Osady.

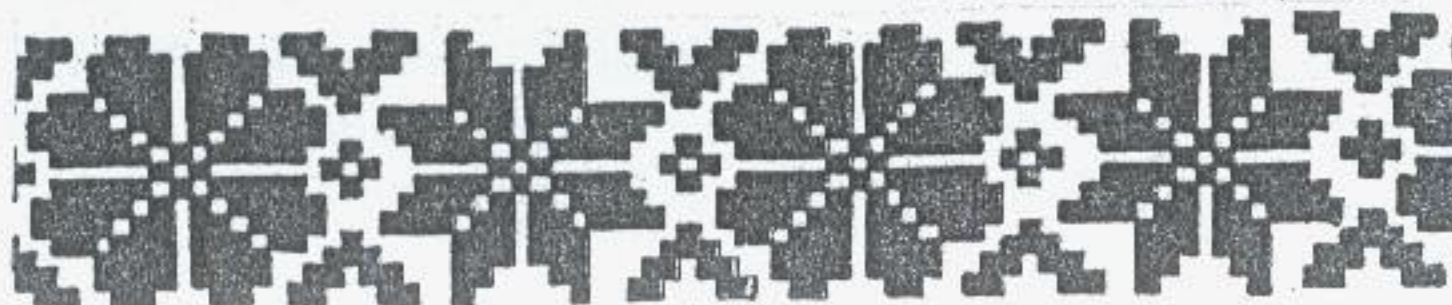
Na poľesí sme sa zas zišli a Nemci za veľkého mrmlania nasadli do áut a odišli. (Asi dostali rozkaz odísť!)

Všetkým sa mám uľavilo. Iba ja som sa za rohom rozplakal.

V tých dňoch Nemci z Revúč a Osady a Domobrana z Osady obsadili Osadu. Boli to najsmutnejšie Vianoce v histórii našej obce! V Liptovskej Osade bolo vyhlásené stanné právo.

Partizáni (aj môj oddiel) sa hôr zas presťahovali do dedín. S Hložkom som sa nemusel škríabať pod Čierny Kameň. S domobrancami sme dobre vychádzali. Jedného dňa som išiel k pánu farárovi Vaverčákovi. U neho sedel poručík Domobrany Ján Plavna. Predstavili sme sa a diskutovali. Janko Plavna sa za pár dní aj s niekoľkými ďalšími členmi jeho jednotky pridali k nám, partizánom.

Dr. Milan Buroš, CSc

KLAMSTVO ZVANÉ REKLAMA

Reklama sa stáva v našom živote čím ďalej tým aktuálnejšou. Vtiera sa do nášho vedomia (až podvedomia) a stoj čo stoj si nás chce tak podmaniť, aby sme splnili zámery podnikateľov, ktorí nám núkajú svoje tovary a služby. Využívajú k tomu letáky, reklamné publikácie, rôzne noviny, bilbordy, televíziu, rozhlas, telefonáty a dokonca aj osobné stretnutia a návštevy. Náklady na reklamu sa potom nahrádzajú zvyšovaním cien tovarov a služieb.

Z miest, kde sa začalo s rozširovaním letákov a reklamných publikácií sa prešlo aj do našej obce a tak sa zaplňajú schránky určené výlučne na poštu.

Mnohé tzv. populárne časopisy sú tak prepĺnené reklamou, že sa neodá ich kupovať a po rýchlom prelistovaní a prečítaní jedného-dvoch článkov (viac čitateľovi nič nehovorí) poslúžia len na podpaľovanie dreva v peciach a ako zberový papier pre našich školákov. Napr. v jednom 100-stránkovom čísle predtým tak váženého časopisu akou je Slovenka som našiel 38 strán reklamy a 22 článkov o vybraných osobnostiach, ktoré mali charakter reklamy. O ich nízkej obsahovej úrovni ani nehovorím. Aj napriek tomu je medzi nami dosť ľudí, ktorí za tento duchovný balast zaplatia, miesto toho, aby si kúpili hodnotný časopis, alebo zašli do obecnej knižnice vypožičať si knihu. Svedčí to o ich nízkej kultúrnej úrovni.

Podobne možno hodnotiť pricestné bilbordy, televízne reklamy u ktorých často nevieme, čo chcú povedať. Napr. propaguje sa názov firmy, ktorý divákovi často nič nehovorí. Najmä ak nesie cudzojazyčný názov, lebo za slovenský by sa podnikateľ asi hanbil. Okrem toho uvedenie reklamy v čase, keď má začať ohlásený program je bezohľadnosťou a násilím na TV divákovi.

To najhoršie, čo je príznačné pre reklamu, ktorá aj čosi hovorí, je lož a polopravdy. Je síce možné získať mobil a telefonovať za 1.- Sk, alebo dokonca zadarmo, ale o tom sa nehovorí, aký vysoký je mesačný poplatok. Takže to nie je ani za 1.- Sk, ani zadarmo. A keď človek navštívi podnik, aby si na základe reklamy zadovážil napr. propagovaný mobil, zistí, že pre často telefonujúceho občana je najvýhodnejšia pevná linka.

Priamo zločinnou reklamou je propagovanie pôžičiek, pri ktorých sa požičiavajúci zaviazajú svojím majetkom a keď aj malý dlh, alebo splátky nebude môcť splatiť príde o byt, či dom. Reportéri rozhlasu, TV a novin často odhaľujú priamo tragické dôsledky takýchto pôžičiek. Každý normálne mysliaci človek si dovoľuje len to, na čo má. Len hlúpy si tvorí dlhy.

Podľa zákona č. 147/2001 o reklame (v § 3, ods. 4a) sa hovorí, že reklama nesmie byť klamlivá, nesmie zneužívať dôveru spotrebiteľa, nedostatok jeho skúseností, alebo vedomostí a podľa ods. 4j nesmie zneužívať zmyslové vnímanie, ktoré ovplyvňuje pamäť bez toho, aby soi to uvedomil (podprahové vnímanie). Podľa zákona č. 634/92 o ochrane spotrebiteľa (§ 9, ods. 1) nesmie nielen klamať, ale ani uvádzať neúplné, nepresné a nejasné, dvojzmyselné, alebo prehnané údaje o výrobkoch a službách. Zo skúseností vieme, že tieto zákony tvorcovia reklám tak porušujú, že o ich pravdivosti už väčšina pochybuje.

Aj slogan „... je najlacnejší“ je klamstvom, lebo ak porovnáваме ceny v inom obchode zistíme, že v ňom sú niektoré tovary ešte lacnejšie. No občan nie je schopný chodiť po obchodoch a porovnávať ceny a tak často naletí na cigánstvo.

Zaujímavé je, že tvorcovia reklamy vôbec nesledujú, či ich reklama má, alebo nemá efekt. Chýba tu spätná väzba. Pripomína mi to brechtot psa do mesiacika. Nevedia, že reklama v TV, alebo rozhlas je pre občanov len príležitosťou pre prestávku v domácnosti niečo si urobiť. Vo svojej obmedzenosti neprišli na to, že takáto reklama nemá zmysel, že by bolo účinnejšie pre potenciálneho zákazníka vydať knižočku o sortimente podniku a venovať sa radšej znižovaniu cien tovarov a služieb, čo by bolo najúčinnejšou reklamou. Ľudia sú múdri a rýchlo sa dozvedia, ktorý obchod je lacnejší a ktorý drahší.

A ešte jedna vec: jazyková kultúra reklamy v rozhlas a televízii. Niekedy je šokujúca.

Zákon o reklame hovorí v § 10 že dozor nad reklamou vykonáva okrem, iných Slovenská obchodná inšpekcia. Pri súčasnej úrovni reklamy zrejme SOI neplní svoju funkciu dostatočne, lebo veľmi málo reklám spĺňa požiadavky na reklamu. Zrejme sú aj oni v zúfalej bezmocnosti.

X x x

Keď o tom píšeme, robíme to nielen preto, aby sme donútili nad vecou sa zamyslieť, ale aj preto, že Naším domovom tvoríme dokument času v ktorom žijeme pre budúcnosť. Reklama vždy bola, aj bude. Ale raz tvorcovia reklamy prídu na to ako robiť reklamu rozumne, efektívne. Potrvá to istý čas. A budúce generácie sa usmejú nad tým, koľko primitivizmu v tomto smere bolo v 1. desaťročí 21. storočia.

- pk -

LIPTOVSKÁ OSADA ZAČIATKOM 30. ROKOV MINULÉHO STOROČIA

Prípravujeme publikáciu KTO JE KTO V LIPTOVSKÉJ OSADE, v ktorej budeme prezentovať život a dielo vybraných osobností liptovskoosadskej histórie a súčasnosti. V stĺpčeku vpravo uverejňujeme zoznam osobností, ktorým je venovaná 1-2 stránky textu. V prípade, že by ste vedeli o niekom kto v obci v minulosti pôsobil, alebo o rodákovi, ktorý by mal byť spopularizovaný, napíšte na lístku svoj návrh, jeho zdôvodnenie a aspoň základné údaje o ňom. Veľmi nám tým pomôžete. Ďakujeme za spoluprácu.

Emil Š Í P K A

ZOZNAM STRÁNOK

MONOGRAFIE

„KTO JE KTO V LIPTOVSKÉJ OSADE“

- B Beňuška Ferdinand
- Blaho Ondrej
- Buroš Milan, MUDr., Cíc
- C Cehuľa Jozef
- Č Čaščevoj Konštantín, MUDr
- Čunderlík Vincent
- H Hancková Mária
- Hoffman František, MUDr
- J Janičina Peter
- Jánsky Alojz
- Jarolín Peter, MUDr
- Jozefko Metod, Ing
- K Kavan Ján, Prof., Ing, Cíc
- Kňazi LO farnosti
- Koreň Albín, Ing
- Koreň Metod, Mjr
- Košťal Štefan ThDr
- Kušinský Jozef
- Kováč Valér
- Ľudoví umelci obce
- L Longauerová Marta (Myrta)
- M Málik Ján
- Materská škola
- Maříkovci
- Matis Jozef, MUDr
- Mattášovský Ján
- Milovič Ondrej
- Mišata Štefan
- N Naše staré matere
- O Ormay Jozef, MUDr
- P Paluda Štefan, Doc., RSDr., CSc
- Pernecký Bohuslav, Ing
- Poľnohospodárske družstvo
- Puček Matej
- R Rajčan Emil, Prof., RNDr., DrSc
- S Schubert Emanuel
- Schubert Jozef, Prof., PaedDr, CSc
- Siklossy Jozef, MUDr
- Starostovia obce
- Svajčiak Albín
- Svajčiaková Margita
- Svetnický Jakub
- Š Šípka Emil, Doc, RNDr, CSc
- Štolz Juraj
- Švidroň Karol a Švidroňová Anna
- T Trvalec Vladimír, MUDr
- U Uhlár Rastislav
- Ulík Stanislav, Ing
- V Vanovčan Felix, Ing
- Z Základná škola, jej riaditelia

Rody Liptovskej Osady

KVORKOVSKÝ A ŠTANĎĽOVSKÝ ROD

Kvorkovský a šťandľovský rod patria medzi veľmi zaujímavé rody Liptovskej Osady. Ide o dvojicu, ktorá sa navzájom prelína.

Začali sa formovať už v 18. storočí.

Základom kvorkovského rodu boli Macičkovci. **Za ich prarodičov možno považovať Jána a Máriu Macičkových**, ktorí sa narodili okolo roku 1785. Ján zomrel ako 65-ročný 10.5.1850.

Mali syna **Jána Macičku** (* asi roku 1801), ktorý sa oženil s istou Zuzanou. Už on začal používať meno Kuorka. Narodilo sa im 5 detí. Informácie máme však len o prvom najstaršom, Jánovi, ktorý mal so Žofiou Fukasovou 3 deti. V nej vieme viac o ich synovi **Jánovi Kuorkovi** (* 15.1.1835), ktorý si 27.9.1877 vzal istú Máriu Málíkovú (* 6.7.1837). V nej sa narodila Žofia, ktorá sa vydala za Tomáša Koreňa Bosého, Floriána, ktorý si vzal Antóniu Šomegovú (a boli rodičmi Kristíny Kvorkovej a Floriána Kvorku, ktorého rodina žije v Čechách). **Druhý syn Štefan** (* 25.10.1860) sa oženil so Žofiou Cárachovou Kováčovou. V ich rodine sa okrem iných narodil Štefan, Pavol a Ondrej. Rodina žila v Krivom kúte. A ešte jeden syn tu bol, **Anton**. Vieme len o jeho deťoch, ale sa ich rodiny rozvíjali, nemáme viac správ.

Praotec Ján Macičko mal okrem Jána aj syna Ondreja. Aj on si prisvojil meno Kuorka.

V tom čase žila v Osade jedna vetva mácovského rodu, Chlebkovci. Zaujímavé je, že ich deti si zmenili meno na Šťandľ Ondrej si vzal za ženu Dorotu Mácovú Chlebkovú Šťandľovú. K svojmu priezvisku si preto pripísal prímene Šťandľ. Ondrej Macičko Kuorka Šťandľ. Aj ich deti mali dvojité priezviská: Kuorka Šťandľ. Z ich 5 detí **syn Ondrej** mal viacpočetnú rodinu. No, mal len samé dievčatá a jediný syn Matúš zomrel ako mládenec. Druhý syn Ondreja a Doroty Jozef mal s Annou Oravcovou a Máriou Škrabákovou 9 detí. Ich **syn Ján** s manželkou Máriou Švandovou si prisvojil meno Šťandľ a bol otcom Cyrila a Jána. Syn Rudolf s Alojziou

Javošovou Rudolf si začal písať meno Kvorka Šťandľ a potom len Kvorka. Jeho početná rodina tvorí dnes hlavnú kvorkovskú populáciu.

Vývoj rodu sme sledovali a preštudovali, knižne spracovali a po dodaní ešte niektorých informácií bude vytlačená začiatkom roku 2008.

INFORMÁCIE

Ponúkame tým členom, ktorí nie sú odberateľmi Národných kalendárov a mali by mali o ne záujem, možnosť objednať si ich u predsedu MO MS.

Súčasne núkame sadu starších kalendárov z roku 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2002, 2003.

Prosíme členov MO MS, ktorí vedia o záujemcoch o vstup do MO MS, aby nám ich nahlásili. Dostanú o.i. sadu časopisov Náš domov od roku 2001.

Upozorňujeme členov MO MS, že pravidelne inštalujeme a obnovujeme nástenku MO. Nezabudnite ju sledovať.

Členské za rok 2007 sme opäť nevyberali. Keď bude mať Členské ústredie MS záujem o činnosť miestnych odborov, tak ju doteraz nemá, a budeme rozširovať činnosť MS aj na ostatné obce, opäť Vás o členské poprosíme. Budeme potrebovať peniažky na zvýšenie aktivity MO.

Robili sme výskum a históriu ľudovej hudby v Liptovskej Osade. Tí, ktorí majú isté informácie o starej osadskej cigánskej muzike, nech sa prihlásia. Veľmi sa tomu potešíme.

ZASMEJME SA

Budú šťastní

- *Milý môj, rada sa s tebou zasnúbim, no povedz mi, máš projekt na naše manželstvo?*
- *Predstav si, že mám! A získal som naň aj grant a prostriedky z eurofondov!*
- *Naozaj? A čo si mi o tom nepovedal? Už sme mohli z nich dávno čerpať!*
- *Vieš, malo to byť prekvapenie až k zásnubám aby si v konkurze neprijala lepší projekt*

NÁŠ DOMOV

Časopis Obecného úradu v Liptovskej Osade
3.-4. číslo 24. ročníka (2007), v poradí 86-87. číslo. Vyšlo k 15. decembru 2007.

Číslo vydal MO MS v Liptovskej Osade pre členov MO MS a vybrané organizácie v obci.

Zodpovedný redaktor: Doc. RNDr. Emil Šipka, CSc